

ego

Bewapening! - Bewapening?

We hadden ons reeds enige tijd geleden voorgenomen om nog eens uitvoerig in Ego op het probleem bewapening-ontwapening terug te komen. Steeds blijkt ons weer in de geestelijke verzorging dat dit voor vele dienstplichtige militairen inderdaad een probleem is en dat het dus nodig is hen zodanig op de hoogte te stellen van de op dit terrein bestaande argumenten dat zij uiteindelijk tot een eigen meningsvorming kunnen komen. Bovendien bereikt ons nogal eens de vraag hoe er op dit punt in humanistische kring wordt gedacht.

Het moet duidelijk zijn, om met dit laatste punt te beginnen, dat er op dit gebied in humanistische kring, evenmin als dat in christelijke kring het geval is, niet eensluidend wordt gedacht en gesproken. In humanistische kring komen mensen voor die de huidige westerse bewapening noodzakelijk en aanvaardbaar achten maar er zijn onder de humanisten ook uitgesproken pacifisten.

Uit dit alles is de gedachte gegroeid om een aantal humanisten in Ego over dit probleem te laten schrijven. Op deze wijze kunnen buitenstaanders een indruk krijgen hoe en hoe gevarieerd er op dit punt in humanistische kring wordt gedacht en kunnen met name jonge mensen hun eigen opvattingen scherpen aan de gevarieerde en zelfs tegengestelde meningen die op deze manier naar voren komen.

Het is goed bij dit laatste nog even stil te staan. Ego is het maandblad van de humanistische geestelijke verzorging. Het is niet de taak van de geestelijke verzorging om t.a.v. het vraagstuk bewapening-ontwapening bepaalde opvattingen te verkondigen. Maar wel is het de taak van de geestelijk verzorger anderen te helpen met het vormen van hun eigen mening. Hoe kan dat?

Vooraf op twee manieren: in de eerste plaats door hen te confronteren met verschillende bestaande meningen, in de tweede plaats door hen te prikkelen om tot zelfstandige, kritische doordinking van die bestaande meningen te komen om op die manier langzamerhand tot eigen opvattingen te geraken. Vanzelfsprekend kunnen aan de bestaande meningen nog eigen oorspronkelijke opvattingen, zo die aanwezig zijn, worden toegevoegd. Verder gaat de taak van de geestelijke verzorging niet.

Natuurlijk zal de geestelijk verzorger ook zelf wel een bepaalde opvatting hebben, maar het is, als geestelijk verzorger, niet zijn opdracht om deze te verkondigen en te propageren. Hij moet, naar humanistische opvatting, de mensen zelf aan het denken zetten en niet trachten hen in een bepaalde richting te duwen.

Toen we zover waren, hebben we dr. O. Noordenbos en W. Wierda uitgenodigd om voor Ego een artikel te schrijven. De heer Noordenbos is pacifist, de heer Wierda is voorstander van het lidmaatschap van Nederland van de NAVO en de daarbij behorende bewapening.

Het toeval wil dat in het blad van het Humanistisch Verbond 'Mens en Wereld' juist de laatste weken een tweetal artikelen is verschenen van prof. dr. ir. J. P. Mazure en prof. dr. B. R. A. Nijboer, waarin met name de kernbewapening van verschillende kant wordt belicht.

Wij hebben ons gehaast om aan de schrijvers en aan de redactie van Mens en Wereld toestemming tot overnemen te vragen, omdat deze artikelen een uitstekende aanvulling vormen op de eerder genoemde. We zijn er ons van bewust dat dit nummer daardoor wel een heel zware nadruk legt op het vraagstuk bewapening en ontwapening. We beloven dat we er nu voorlopig niet meer op terugkomen.

RED.

ego

*Maandblad van de humanistische
geestelijke verzorging voor militairen*

No. 49 — mei 1966
3de jaargang

Redacteur: H. Lips, Hoofdraadsman

Adres redactie en administratie:

Bureau Hoofdraadsman,
Coornherthuis, Hoofdstraat 84, Drie-
bergen
telefoon 03438 — 2878

Vaste medewerkers:

Jan Brouwer
N. Haasbroek
W. Jesse
Henk J. Meier
B. Vuysje
T. Weerheym
Dick Zaal

Abonnementsprijs: f 5,— per jaar, te
storten op postgirorekening 480414
t.n.v. Hoofdraadsman Humanistische
Geestelijke Verzorging te Driebergen.

Militairen ontvangen het blad op
aanvraag zonder betaling.

Bij de voorplaat:

*Zonnen op de zweefmolen. Deze
meisjes hebben de 'grote attractie'
van de kermis gekozen om na een
dag slenteren eens heerlijk van de
vermoeienissen uit te rusten. De
weldadige lenterzon doet ze zalig
wegdoezelen. De lente is in ons land;
de zomer staat te popelen om zijn
taak te beginnen.*

De evolutie van Coltrane; 1956-'59

Sinds saxofonist John Coltrane een jaar of zeven geleden zijn verbazingwekkende evolutie begon — eerst met Atlantic-lp's als 'Giant Steps' en 'Olé', later met een hele serie Impulse-platen — waardeert men hem in de eerste plaats als vernieuwer; misschien niet direct als volbloed avant-gardist, maar in elk geval wel als wegbereider van the new thing (of new wave of new black music, aan slagwoorden geen gebrek).

Toch had Coltrane ook voor die tijd al het een en ander gedaan: tussen 1956 en '59 nam hij voor merken als Prestige, Blue Note en Savoy vele tientallen lang-

maakt, maar zijn techniek lijkt niet helemaal toereikend, waardoor hij af en toe onzeker en wat onsamenhangend klinkt.

Gespreksflarden

De lp bevat niet alleen muziek, maar laat ook gespreksflarden voor en na de opnamen horen (Miles die een piano-intro onderbreekt, omdat hij graag blok-akkoorden wil horen; Coltrane die, terwijl de anderen overleggen of *Woody'n you* nog eens over moet, op zoek is naar de (bier)flesopener).

'Lush Life' (Prestige PPR 071) bevat opnamen uit '57 en '58 die duidelijk maken dat Coltrane vooral gedurende 1957 het engagement bij Thelonious Monk) enorme vorderingen had gemaakt. Hier is een muzikant aan het woord die binnen de bestaande conventies een bijna volmaakte, strikt persoonlijke vorm van expressie had gevonden. Zelfs het feit dat de pianist voor de session van 16 augustus 1957 vertek liet gaan, zodat Trane het alleen met bas en drums moest doen, belette hem niet zich muzikaal volledig uit te spreken. Behalve drie voortreffelijke triostukken bevat de lp één kwintetstuk met trompettist Donald Byrd. *Lush Life*, waarin de lyrische kant van Coltranes persoonlijkheid sterk naar voren komt (pianist Red Garland

begeleidt helaas wat te pompeus), en het rondborstig swingende *I hear a rhapsody*, dat Coltrane met piano, bas en drums vertolkt.

Middelmatige soli

'Bahia' (Prestige PPR 072) valt uiteen in twee nogal verschillende gedeelten. De drie stukken waarin Coltrane met een kwintet is te horen, zijn te lang en bevatten te veel middelmatige soli (van de zwakke Miles-imitator Wilbur Harden o.m.) om te kunnen boeien. Coltranes massale produktie gedurende '57 en '58 bracht natuurlijk met zich mee dat er ook wel eens een minder geïnspireerde session vol routine tussendoor liep. De twee kwartetstukken op de lp, waarschijnlijk uit '58, laten Coltrane gelukkig in betere vorm horen. De enorme intensiteit waarmee hij speelt, zoekt af en toe een uitweg in de ongewone tooneffecten, die hij in een latere periode systematisch zou gaan gebruiken. Er zijn ook al voorboden te horen van de 'sheets of sound', de razendsnel doorlopen gebroken akkoorden, die later (op de lp 'Giant Steps' bij voorbeeld) het eerste stadium in Coltranes baanbrekende ontwikkeling zouden gaan kenmerken.

BERT VUIJSJE

JAZZ

speelplaten met betrekkelijk conventionele jazz op. Vooral Prestige, dat hem vanaf 1957 exclusief onder contract had, liet de tenorist bijna ongelimiteerde hoeveelheden muziek vastleggen. Nadat Trane naar een andere maatschappij was vertrokken, kon Prestige zodoende nog jarenlang doorgaan met het uitbrengen van nieuwe Coltraneplaten. Pas dit voorjaar kwam in de VS 'The Last Trane' uit, de lp waarop de allerlaatste restjes Coltrane-jazz staan die Prestige nog in petto had.

Goedkope serie

De eerste Coltrane-lp's die Prestige indertijd uitbracht, worden nu in ons land in een goedkope serie (f 9,90 per plaat) heruitgegeven. Ik wil deze keer drie van die platen bespreken, om nog eens te illustreren dat Coltrane ook voor hij begon te experimenteren al 'gezielde, boeiende muziek maakte.

Coltrane kreeg zijn eerste bekendheid bij het grote (jazz)publiek in 1955, toen hij deel ging uitmaken van de nieuwe Miles Davis combo. Dat kwintet werd vrij snel populair; vooral de songvertolkingen in medium tempo, met Miles op gestopte trompet en bassist Paul Chambers twee noten per maat afwisselend met huppelende figuurtjes, bleken een breed publiek te kunnen bekoren. 'Relaxin' (Prestige PPR 075) uit 1956 bevat drie van die matig snelle, onweerstaanbaar swingende stukken en daarnaast nog twee pijlsnelle standards (*Oleo* en *Woody'n you*) en één langzame ballad. Miles voert onmiskenbaar de boventoon; zijn soli zijn charmant en sierlijk zonder dat hij vervalt in oppervlakkig gebabbel. De ritmesectie vormt een prachtig team, met de fenomenaal op dreef zijnde Paul Chambers als centrale man. Alleen Coltrane heeft af en toe kennelijk moeite om mee te komen. Hij speelt weliswaar al met een enorme geladenheid en zijn toon bezit al wel die glanzende intensiteit die hem onmiddellijk herkenbaar

John Coltrane

Humanisme en bewapening

Uitgangspunt bij deze beschouwing — naar ik vertrouw een gemeenschappelijk uitgangspunt voor iedere humanist — is het verlangen naar een maatschappij waarin zoveel mogelijk 'vrijheid en gerechtigheid' is verwezenlijkt.

In het kader van het gestelde probleem zal ik meer spreken over 'vrijheid' dan over 'gerechtigheid'. Dat is niet, omdat ik de eerste van meer betekenis acht dan de tweede, en ook niet, omdat er momenteel minder wensen t.a.v. de gerechtigheid zijn dan t.a.v. de vrijheid. Het is, omdat op dit ogenblik bewapening meer is verweven met vrijheid dan met gerechtigheid. Onder de internationale dreigingen is er één — die van de totalitaire regimes — die niet alleen tegen de vrijheid ingaat, doch die de ontwikkeling naar vrijheid definitief — tenminste voor afzienbare tijd — kan blokkeren. Onder de bedreigingen van de gerechtigheid is er geen zó ernstig, dat zij de mogelijkheid tot latere ontwikkeling in de goede richting afsnijdt.

De humanistische beginselverklaring vraagt vrijheid 'in het persoonlijk en maatschappelijk leven'. Het laatste is te zien als de eis, dat kritiek op en het tot aftreden dwingen van machthebbers mogelijk moet zijn. Vrijheid in het persoonlijk leven betekent, dat ieder mens gelegenheid moet krijgen zich naar eigen innerlijke aandrang te ontplooiën, behalve waar zijn ontplooiing een beletsel zou vormen voor de ontplooiing van een ander. Deze beide aspecten van de humanistische vrijheid zijn nog nimmer zo tot hun recht gekomen als in de moderne, open (pluriforme) parlementaire democratie. Deze democratische vrijheid acht ik daarom een kostbaar goed.

De geschiedenis leert mij, dat de humanistische of democratische vrijheid slechts zelden wordt verworven, en dat steeds waar stappen in de richting van die vrijheid werden gedaan, de betrokken gemeenschappen blootstonden aan aanvallen van meer totalitair georganiseerde staten. Waar de democratische vrijheid bleef bestaan, was dit omdat de bereidheid bestond, offers voor deze vrijheid te brengen, zowel in het direct verweer tegen de bedreigende machten als in de voor een succesrijk verweer noodzakelijke toerusting op de strijd. Plaatsgebrek belet mij hier de voorbeelden en contra-voorbeelden te geven die deze bewering staven; zij die mijn in twaalf gemeenschappen gehouden inleiding over 'Weerbare vrijheid' hebben beluisterd, weten dat ik ze daar wel uitvoerig bespreek.

Echter: de geschiedenis herhaalt zich niet. Er zijn thans factoren van invloed die er vroeger niet waren en die noodzaketen tot geheel nieuwe overwegingen. Van overwegend belang daarbij is het feit, dat de moderne wapens buitensporig ernstige gevolgen hebben en dat een

door prof. dr. ir. J. P. Mazure

onbepaalde atoomoorlog zelfs kan leiden tot een uitroeiing van de mens.

Gezien deze dreiging dringt zich de vraag op, of de blijkens de geschiedenis noodzakelijke bereidheid om de vrijheid ook militair te verdedigen, te rijmen valt met de noodzaak om het uiterste te doen ten einde de catastrofe van de atoomoorlog te vermijden.

Buiten de discussie staat, dat elke maatregel die zonder bedreiging van de vrijheid de kans op een atoomoorlog vermindert, moet worden toegepast. In het bijzonder geldt dit voor elke stap in de richting van werkelijk algemene ontwapening. Deze is slechts denkbaar indien de ook bij de tegenstander bestaande angst en wantrouwen wordt tegengegaan door bereidheid tot werkelijk overleg en door duidelijk te maken, dat de eigen bewapening niet voor een aanval zal worden gebruikt. Ik neem aan, dat hierover tussen humanisten geen meningsverschillen bestaan. Dat meningsverschil bestaat wel t.a.v. het probleem dat in deze artikelen aan de orde is gesteld en dat men als volgt kan omschrijven.

Wordt het streven om de atoomoorlog te vermijden gediend door het *eenzijdig* afschaffen van de atoomwapens en moeten daarvoor de uit deze maatregel voortvloeiende gevaren voor de democratische vrijheid worden aanvaard? Anders gezegd: *moet de democratische wereld ('het Westen') eenzijdig de atoomwapens afschaffen, dan wel het gebruik ervan afzueren: Ja of nee?*

Dilemma

Het is bij dit dilemma duidelijk, dat beide handelwijzen tot een goed resultaat kunnen leiden. Het is denkbaar, dat

een evenwicht in atoombewapening voldoende tijd leidt tot een alzijdig gecontroleerde ontwapening, zonder een catastrofe heeft plaatsgevonden. is ook denkbaar, dat eenzijdige ontwapening het gevaar van een atoomoorlog wegneemt, zonder dat de humanistische vrijheid uit de wereld verdwijnt.

De keus tussen beide handelwijzen moeten berusten op de onderstelling, dat de gekozen handelwijze tot een slecht resultaat leidt. Voor elk alternatief moeten zich dan twee vragen moeten stellen:

● hoe groot is de kans dat het slechte resultaat werkelijk optreedt?

● hoe erg en hoe onherstelbaar zal het resultaat zijn?

Voor de beide alternatieven — bewapening behouden of afschaffen — moet men deze twee vragen onder ogen zien.

Eerst het geval dat het Westen blijft bewapenen. In het verleden is bewapeningsevenwicht steeds tijd geweest; vroeger of later volgde er oorlog op. Maar ook daarbij geldt, momenteel nieuwe factoren invloed oefenen: nimmer voorheen beseften de partijen zo sterk de funeste gevolgen van een oorlog. Voorheen waren steeds personen en groepen die oorlog niet zo erg of zelfs aantrekkelijk vonden, maar aan een atoomoorlog niemand zonder vrees denken. De bewapeningsovermoedigheden van thans wijzen heel zeker, dat er bij een oorlog tussen hen beiden slechts verliezers zullen zijn. De mogelijkheid dat zij hun zelfbeschikking bewaren, zolang, tot ontwapening mogelijk wordt, is er en de kans lijkt niet klein.

Daar staat tegenover, dat als ooit onvoorzichtigheid, door misverstand, zwakke zenuwen of vonk in het hoopte kruis springt, de gevolgen funest zijn.

Moeilijker zijn de vragen in het geval van eenzijdige ontwapening en waarschijnlijk lopen de antwoorden die humanisten hierop geven, zoveel uit dat hier de grond van de mening verschillen zal liggen. Wanneer het Westen — i.c. de Verenigde Staten — eenzijdig zijn atoomwapening afschaft, zal militaire overwicht onbestreden bij communistische landen — i.c. Rusland — komen te liggen. Is het denkbaar dat dit evenwicht niet zullen gebruiken het Westen hun wil op te leggen? Amerika in de periode 1945-1948 gebruik heeft gemaakt van zijn bestaande atoomovermacht om de communistische landen zijn wil op te leggen? Wie dit aanvaardt, miskent onderscheid tussen een democratisch en een totalitair geregeerd land. De voor de overwegingen zijn hierbij van belang:

● steeds en overal zijn totalitair

derde staten uit op machtsuitbrei-
g;

communistiche landen schrijven
lijk in hun vaandel, dat het hun
is om met alle mogelijke middelen
wereldcommunisme te vestigen;

de praktijk na 1945 is steeds ge-
st, dat overal waar de weerbaarheid
het Westen onvoldoende was of
oldoende leek, de communisten
ssief zijn opgetreden (Tsjechoslowa-
Korea, Tibet, Vietnam).

te kans dat de communistische lan-
hun atoomvermogen niet voor we-
beheersing zouden gebruiken, moet
om zeer klein worden geschat; het is
vel zeker dat zonder volledige mili-
weerbaarheid van het Westen de
wereld onder totalitair bewind zal
n.

ies

aatste vraag: hoe erg is dit? Ver-
idene humanisten denken hier opti-
sch over: door de eenzijdige ontwa-
ng achten zij het gevaar voor een
moorlog in elk geval afgewend en
verlies van de vrijheid zien zij als
its tijdelijk; zij verwachten dat een
urlijke drang naar vrijheid na enige
het totalitair regime van binnen uit
ervormen. Beide verwachtingen zie-
ls illusies. Mijn argumenten hiervoor
de volgende:

de democratische, humanistische
eid is niet een natuurlijk eindpunt
de menselijke ontwikkeling; slechts
urende korte periode in de duizend-
e geschiedenis (500-300 v. Chr. in
kenland; de laatste eeuwen in West-
opa) kwam ze inderdaad tot onti-
ing als precair gevolg van een bij-
ere, culturele ontwikkeling;

mogelijkheden voor een totalitair
nd om zijn wil aan de bevolking op-
ggen en vooral om de bevolking ook
schisch te beheersen, zijn — o.a. door
noderne middelen voor massacom-
icatie — zoveel groter dan voorheen
geval was, dat de mogelijkheid tot
tane veranderingen van binnenuit
el afwezig lijkt;

dit zal zeker het geval zijn indien
het wegvallen van de vrije sector in
ereld de mogelijkheid van het eigen
te vergelijken met andere maat-
pelijke systemen voor de totalitair
geerde mensheid geheel verdwijnt;

het onder totalitair bewind komen
het Westen zal niet leiden tot één
nunistische wereldstaat, die zich
meer behoeft te wapenen tegen
andige vijanden en dus geen atoom-
nen nodig heeft, maar tot enkele
taire machtsblokken, die vijandig
over elkaar zullen staan en zich tot
nden zullen blijven wapenen (Or-
s '1984' is een beklemmend, maar
onrealistisch toekomstbeeld);

● de bestaande, steeds groeiende te-
genstellingen tussen Rusland en China
bevestigen de waarschijnlijkheid van de
hiervóór geschetste ontwikkeling;

vijandschap tussen twee totalitaire
staten, beide geneigd tot agressief optre-
den, zal eerder tot een atoomoorlog
leiden dan de huidige tegenstellingen;

● het opgeven van de atoombewape-
ning door het Westen zal derhalve de
kans op een atoomoorlog niet verminde-
ren, maar op wat langere duur juist
vergroten.

Mijn conclusies uit bovengegeven ana-
lyse van de toestand:

1. niet alleen ter bescherming van de
vrijheid, maar ook om de kansen op het
ontgaan van een atoomoorlog zo groot
mogelijk te maken, is het zaak dat het
Westen zich zó blijft bewapenen (en zó
weinig twijfel laat bestaan aan zijn wil
om de bewapening in noodgeval te
gebruiken), dat de totalitaire staten hun

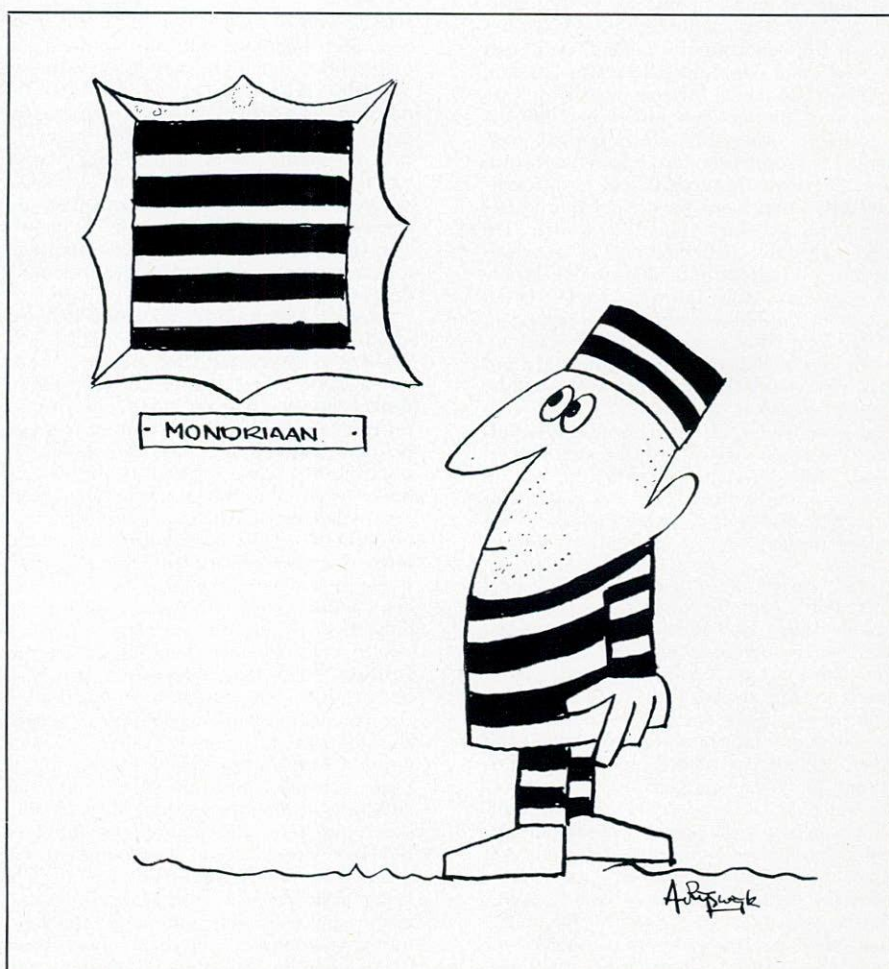
natuurlijke geneigdheid tot agressie zul-
len onderdrukken;

2. daarbij dient het Westen vooral zijn
(veel offers vragende) conventionele be-
wapening zo op te voeren, dat normale
agressie daarmee kan worden gestuit,
zodat dreiging met atoomaanvallen tegen
agressie met conventionele wapenen —
wat uitermate gevaarlijk is — kan uitblij-
ven;

3. het Westen moet duidelijk zeggen
en tonen, dat het zijn bewapening als
een voorshands nog noodzakelijk kwaad
ziet en ze alleen als verdediging voert;

4. als uitvloeisel daarvan moet het be-
reid zijn, de status-quo te erkennen en te
eerbiedigen, ook waar dit menselijk ge-
zien (b.v. Hongarije 1956) uitermate
zwaar valt;

5. het moet te allen tijde bereid zijn tot
overleg en contact en elke gelegenheid
aangrijpen die tot wederzijdse, gecon-
troleerde vermindering van bewapening
leidt.

Kernwapens en het probleem van oorlog en vrede

Het lijkt mij noodzakelijk allereerst de vraag wat een kernoorlog zou betekenen in het kort te bespreken. Vele mensen blijken nog altijd een aantal belangrijke feiten niet te kennen of zelfs niet te willen kennen. Er zijn individueel en collectief sterke psychologische weerstanden. Maar zonder kennis van feiten is een redelijke discussie niet mogelijk. De kwalificatie onheilsprofetie die men soms meent te moeten gebruiken, is nog geen weerlegging van deze feiten.

De A-bommen van 1945 hadden een explosieve kracht van ongeveer 20.000 ton (20 kiloton) TNT (d.i. de benaming van conventionele explosieven, de zwaarste bommen uit de Tweede Wereldoorlog waren bommen van ongeveer 10 ton, de zgn. blockbusters). In Hiroshima was het aantal slachtoffers van de orde van 200.000, waarvan ongeveer de helft gedood. Brandweer, medische hulp en andere diensten waren volledig uitgeschakeld, een gebied met een oppervlak van 12 km² was totaal verwoest.

De waterstofbom (H-bom) heeft een explosieve werking van de orde van 20 miljoen ton (20 megaton) TNT, de uitwerking ervan tart haast iedere beschrijving. Vrijwel volledige verwoesting treedt (bij een lage ontploffing) op in een gebied met een middellijn van 30 km, ernstige zo niet levensgevaarlijke verbranding binnen een cirkel met 40 km middellijn. In dit grotere gebied ontstaan enorme branden (de vuurstorm), die alle zuurstof verbruiken, zodat vrijwel elk leven, voor zover niet onmiddellijk gedood, hier verstikt wordt. De regionale fall-out bedekt een in de windrichting uitgerekt gebied ter halve grootte van ons land binnen enkele dagen met een dodelijke radioactieve neerslag. Ook lage doses radioactieve straling, zoals die zich voordoen op grote afstand van een ontplofte bom, hebben kwalijke gevolgen. Men onderscheidt hier nog laat-somatische effecten, zoals verschillende vormen van kanker, die zich nog na lange tijd kunnen manifesteren bij de getroffen individuen zelf en genetische effecten, die eerst in latere generaties tot uiting komen.

Tot zover, en dat is inderdaad heel summier, over de uitwerking van één enkele bom. We zullen nu kort moeten ingaan op de mogelijke gevolgen van een kernoorlog. Gedurende vele jaren reeds bejerven zowel Oost als West zich hun bewapening, in het bijzonder hun kernbewapening, hoog op te voeren. Dit heeft geleid tot een bewapeningswedloop, die zich van jaar tot jaar verder toespitst. De voorraden vernietigingsmiddelen hopen zich aan beide zijden op; een voorzichtige schatting, die reeds een jaar of vijf oud is, vertelt ons dat de voorraad aan kernwapens in de Verenigde Staten van de orde is van 30.000 megaton, dat is tien ton per hoofd der wereldbevolking. Thans leest men van

door prof. dr. B. R. A. Nijboer

schattingen die weer tien maal zo groot zijn. Men bedenke, dat alle bommen die gedurende de bijna zes jaar van de Tweede Wereldoorlog in Europa tot ontploffing werden gebracht, samen een explosieve kracht hadden van ongeveer drie megaton, dat is slechts een fractie van die van één enkele H-bom.

De middelen om deze kernwapens te transporteren, evolueren van lange-afstandsbommenwerpers tot raketten van intermediaire en intercontinentale dracht, de raketbases van kwetsbare vaste bases tot diep onder de grond gelegen of beweeglijke bases, de vliegtijd wordt verkort van vele uren tot enkele tientallen minuten. De Amerikaanse atoomduikboten, waarvan er thans een dertigtal bestaan, hebben ieder zestien of meer polarisraketten aan boord, die elk een H-bom kunnen transporteren en die van de ondergedoken duikboot af kunnen worden gelanceerd. Gezien de huidige wapensituatie geldt voor geen enkel land meer dan zijn gewapende macht in staat is eigen land en bevolking in geval van een kernoorlog voor verwoesting en dood te vrijwaren.

Nu ook gewone legers, althans in Europa, reeds met kernwapens zijn uitgerust, lijkt het uiterst onwaarschijnlijk dat een in dit gebied eenmaal uitgeboken oorlog tot conventionele wapens beperkt kan blijven of ook maar geografisch gelokaliseerd kan worden. Mocht zich een grote kernoorlog ontwikkelen, dan moet men verwachten dat in korte tijd een groot aantal kernbommen tot ontploffing worden gebracht. In officiële kringen in de Verenigde Staten werd serieus gesproken over een aanval op dit land met 2500 megaton, die daar binnen twee maanden een 80 miljoen doden zou

veroorzaken. Ook krachtiger aanvallen worden onder ogen gezien. De gevolgen van globale fall-out met zijn onberekenbare genetische schade zijn hierbij niet meegerekend. De overlevenden, dien die er al zijn, zouden in omstandigheden verkeren, waarvan het moeilijk zich een voorstelling te maken. Gewoonlijk is de levensmiddelenvoorziening ernstig gestoord, overal een volslagende ziekte. Het is zeer wel mogelijk, dat de mens zich van een dergelijke catastrofe niet meer zou kunnen herstellen of geheel te gronde zou gaan.

Hoe kernoorlog te voorkomen?

Wie dit alles overweegt, komt tot de conclusie dat een grote kernoorlog moet worden voorkomen of beter gezegd, dat wij (regeringen en individuele personen) alles moeten doen om de kans op uitbreken van een dergelijke oorlog zo klein mogelijk te maken. Dit is nu inzien het belangrijkste probleem. In deze tijd, ik zou haast zeggen het eerste werkelijk belangrijke probleem van de tijd. Een grote kernoorlog is, gelooft men, de ergst denkbare catastrofe, hij kost ten koste van alles worden voorkomen. Dit moge voor sommigen een gemakkelijke plaats schijnen, toch krijgt men de indruk dat velen zich deze problemen niet bewust realiseren, althans er naar handelen. De aandacht die de meeste politieke partijen in Nederland hun activiteit en in hun propaganda deze levenskwestie wijden, is vrijwel verwaarloosd naast de aandacht die de nomische kwesties als lonen, prijzen, belastingen, etc. krijgen. Toch hebben alle politieke (en andere!) strekkingen slechts zin, voor zover een kernoorlog vermeden kan worden.

Wat moet men doen om de kans op het uitbreken van een kernoorlog zo klein mogelijk te doen zijn? Hier zijn de meningen uiteen. Het officiële antwoord is in de geschiedenis altijd geweest en, ondanks de huidige situatie die de kernwapens hebben geschapen, ook nu nog: Wij moeten sterk zijn dat de tegenpartij niet durft beginnen. Die tegenpartij huldigt in de theorie van de afschrikwekkende werking van de kernwapens. En daarmee zitten we dan midden in de bewapeningswedloop. Ook nu, nadat er geen spanning tussen de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie was ingedrukt, (die zich overigens als gevolg van de oorlog in Vietnam moeilijk kan laten zetten) gaat deze wedloop onverminderd voort. Sinds vele jaren zijn er continue aantallen bommenwerpers met kernwapens in de lucht. Kort geleden meldde de kranten dat er een Amerikaanse bomwerper met twee H-bommen van 30 megaton aan boord boven de Spaanse kust was neergestort. Men spreekt over kunstmatige satellieten die kernwapens transporteren, over een g

pepse ontwikkeling van anti-raket-ran-
en, etc. Die bewapeningswedloop is
alleen een symptoom van de ge-
men situatie; hij vergroot op zijn
rt weer het wantrouwen en de
terdocht en voert de spanning op.
le partijen realiseren zich wel dat de
wapens eigenlijk niet gebruikt kun-
worden, dat zou onmiddellijk tot
geweldige catastrofe leiden. (Dit
kent echter nog niet, zoals sommigen
en, dat ze nooit gebruikt zullen
den.)
te functie van de kernbewapening
alleen maar het voorkomen van
og zijn, dus een preventieve werking
r die afschrikking is alleen maar
ofwaardig als de bereidheid om de
wapens te gebruiken blijft bestaan
eds opnieuw bevestigd wordt.
daar de voortdurende dreiging en
ds weer een vertoon van brinkman-
. Ik heb tot dusver niet gesproken
de ethische problemen van kern-
ens en wil daar ook niet op terug-
en. Maar het komt mij voor dat de
ing van duizenden overigens brave
ens om, als ze het bevel daartoe
zen, door een druk op de knop de
olking van een miljoenenstad op dui-
len kilometers afstand uit te roeien,
zich zelf al een symptoom is van mo-
verval.

et is zeer wel mogelijk dat de
vezigheid van kernwapens in sommi-
crisisituaties het uitbreken van oor-
heeft voorkomen. Maar het is een
ie te denken, dat dit in de toekomst
ds weer het geval zal zijn. Integen-
, op langere termijn gezien biedt
ontwikkeling geen ander perspec-
dan totale vernietiging. Bij de huid-
stand van bewapening zal, meen ik,
van beide partijen bewust een
willen ontketen. Het grootste
schuilt in een ongewilde oorlog
gevolg van een crisissituatie (Berlijn,
a) die uit de hand loopt. Internatio-
crises zullen steeds weer voorko-
. Elk jaar is er een zeker risico dat
op deze of een andere manier tot
uitbarsting komt — en het hoeft
r één keer mis te gaan. Een perma-
risico per jaar leidt op de duur
vel met zekerheid tot een catastrofe.
aarbij komt dat dit jaarlijks risico de
ens heeft toe te nemen, onder ande-
ls gevolg van het feit dat ook andere
itiek wellicht minder stabiele) landen
kernwapens zullen gaan beschikken.
ttingen van deskundigen leren dat
ortzetting van de bewapeningswed-
de kans gering is de komende tien
ftien jaar zonder kernoorlog door te
en. Er is hier een zekere analogie met
spelen in een loterij. Stel, men speelt
ndelijks in een loterij, waarbij de
s op een prijs 1 pct. bedraagt. Na
jaar spelen is de kans dat men geen
gewonnen heeft $0,99^{12} = 0,89$, na
jaar spelen 0,79, na vijf jaar 0,57,

na tien jaar nog maar 0,32. Merkwaardig
is dat bij beschouwingen over de wense-
lijkheid van werken als het Deltaplan
een kans op een stormvloed ééns in de
honderd jaar reeds als een onaanvaard-
baar risico wordt ondervonden. Hoeveel
méér staat er echter bij een kernoorlog
op het spel!

Conclusie

Het voorgaande leidt tot de conclusie
dat het noodzakelijk is op korte termijn
de huidige ontwikkeling om te buigen en
te komen tot ontwapening, bij voorkeur
een stapsgewijze, algemene en volledige
ontwapening. Dit zal zeker niet van
vandaag op morgen gerealiseerd kunnen
worden. Het zal op zijn best slechts stap
voor stap kunnen geschieden met paral-
lel daarmee een geleidelijke verminde-
ring van het wantrouwen, een successie-
ve oplossing van de gevaarlijkste politie-
ke geschillen en een verdwijnen van een
koude-oorlogsmentaliteit. Alle problemen

die zich hier voordoen, moeten grondig
bestudeerd worden, alle mogelijkheden
zorgvuldig onderzocht, waartoe speciale
organen gecreëerd dienen te worden.
Bepaalde unilaterale maatregelen zouden
wellicht nuttig zijn om het ontwape-
ningsproces op gang te brengen. Presi-
dent Kennedy zei in zijn rede voor de
Verenigde Naties van september 1961:
'Het doel van ontwapening is niet langer
slechts een droom. Het is een praktische
zaak van leven of dood. De risico's die
bij ontwapening ongetwijfeld gelopen
worden, verbleken in vergelijking met de
risico's van een voortgezette, onbeperkte
bewapeningswedloop.'

Ruime voorlichting op elk niveau is
noodzakelijk. Een ieder moet worden
doordrongen van het belang en de ur-
gentie van de problemen; dit zou een
nieuwe aanpak mogelijk maken. Ook de
humanistische beweging zou hier een
taak kunnen vervullen.

HUMANISTISCH VORMINGSCENTRUM 'HET COORNHERTHUIS'

Hoofdstraat 84 — Driebergen

In het Coornherthuis worden regelmatig bezinningsbijeenkomsten gehouden
voor militairen.

Er wordt daarbij gesproken over allerlei levensvragen. Daarnaast zijn er
boeiende programma's over hedendaagse kunst.

Iedere militair kan hiervoor uitzonderingsverlof krijgen.

Wie iets gevoelt voor deelname aan zo'n bijeenkomst vulle het onderstaande
formulier in en sture het op naar het Coornherthuis.

Ondergetekende (naam, voorletters, rang)

..... (landmacht/luchtmacht)

Registratienummer

Onderdeel

Gelegerd te

..... (volledig militair adres)

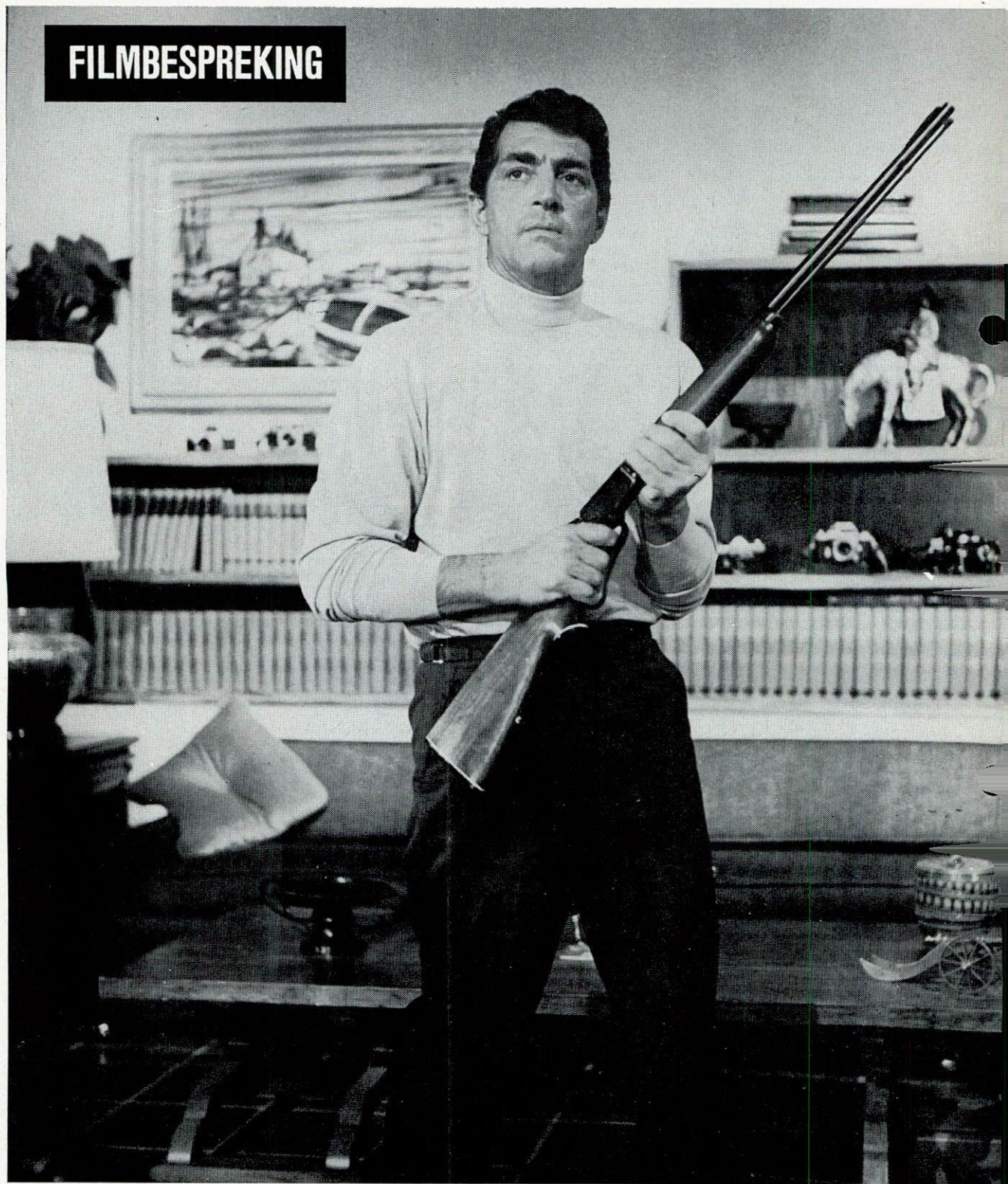
wenst deel te nemen aan een Vormings- en Bezinningsbijeenkomst van het
Humanistisch Thuisfront in het Coornherthuis te Driebergen in de maand

..... (maand van deelname).

Handtekening:

DEAN, de Amerikaanse SEAN

FILMBESPREKING

Dean Martin als Matt Helm in zijn super-de luxe bungalow.

Matt Helm 'antwoord' op Bond

hrijvers van science-fiction-achtige detective- en spionageboekjes doen meer meer opgeld. Na de verkwikkelijke st-sellers die Ian Fleming (in 1964 erleden) schreef — de niemand en ts ontziende James Bond als hoofd- uur — wordt de pocketmarkt over- omd met Bond-achtige en Bond- ichtige geheime agenten.

Carré en Deighton creëerden de blematisch ingestelde geheim agent; in Bruce, Micky Spillane en Donald milton de ruwe geheel op sex afge- mde he-man.

nes Bond stapte uit zijn boeken, kroop de filmhuid van Sean Connery en rd op tot nog toe onverklaarbare ze HET idool van velen. Uit Enge- kwam deze stoere baas, zag rond en ele harten — en niet alleen van uwelijke bioscoopbezoekers. Maar uit erika is nu het 'antwoord' op James id gekomen. De boekencreatie van nald Hamilton — die nu zijn hoofd- soon in levende lijve mag aanschou- r— MATT HELM.

umbia verfilmd The Silencers, in lerland uitgebracht onder de titel De vogels. Oscar Saul schreef het scena- Phil Karlson, die zich voordien be- ield met misdaadfilms, kreeg de re- Nog voordat Londen iets bemerkte, g Amsterdam de Europese première, dat voor een film die kersvers uit de ogkamers van Hollywood rolde. Co- bia heeft al aangekondigd dat het bij deze ene Helm-film blijft, er t een serie op stapel.

ken-Helm is een gebronsde, stoere t, die alles kan en alles mag van zijn

schepper Hamilton. Helm mag gerust een gevaarlijke tegenstandster een goed- kope loer draaien, maar op één voor- waarde: zijn nachtrust moet-ie opofferen in haar gezelschap. Wat natuurlijk geen onoverkomelijk bezwaar is.

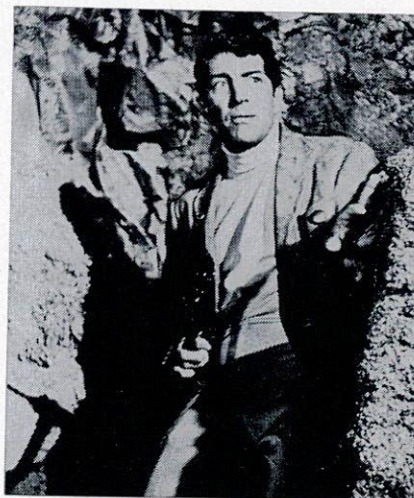
De man die dit alles in de film moet waarmaken is, o wonder, DEAN MAR- TIN. Na zijn grollen en grappen-periode met gekke bekkentrekker Jerry Lewis, na zijn zing-nog-een-liedje-maar-zachtjes-in- mijn-oor-tijd en na of liever gezegd tijdens zijn Sinatra-periode wordt Dean Martin in het geheime-agentenjasje ge- hesen. En dat doet hij zo te zien niet snel meer uit.

In De lokvogels is Dean Martin foto- graaf. Geen gewone met alledaagse ak- kevietjes, maar een die zijn brood ver- dient met het kieken van beeldige scho- nen. Hij rijdt in een peperdure, van allerlei snufjes voorziene stationcar rond. Hij woont in een magnifieke bungalow vol technische foefjes. Een meer dan levensgroot bed, dat door een druk op de knop naar een met schuim gevuld bad rijdt en de reeds ontwakende in het geurende water kantelt. Dan is er altijd wel een beeldschone dame die hem afspont.

Maar ook het 'wrede noodlot' speelt Matt Helm parten. Hij krijgt opdracht van zijn dienst Informatie en Jacht op Spionnen (in de wandeling IJS) om het misdaad-syndicaat De RONDE te be- strijden. De dienst weet nog niet welk een misdadig plan deze organisatie heeft bedacht om de wereldheerschappij te veroveren. Zij wil een ondergrondse kernproef laten mislukken en wel zoda-

nig dat de grond openscheurt en een deel van de Verenigde Staten het met fallout moet doen.

Dan komen ook de vrouwelijke agenten — vijandig of niet — in Helms leven. Voorop loopt de Israëlische Daliah Lavi, die mooi kan lopen, maar het door haar zozeer begeerde acteren nog lang niet onder de wél gevormde knie heeft. Na een tijdje rondhuppelen in prachtige jurken, is de dood voor haar een welver- diende afleiding. Cyd Charisse komt langbenig, dansend en zingend opdagen in de rol van een danseres. Ook zij wordt de dood ingedreven. Alleen Stella Stevens ontspringt de dans met de dood, zij wordt — niets vermoedend — meege- sleurd in het spionagekomplot en maakt de gekste toestanden mee, waarvan zij

Matt Helm in het nauw.

ns schone vrouwen, met o.a. Daliah Lavi, Stella Stevens, Cyd Charisse, Nancy Kovack.

meestal de oorzaak is. Helm raakt ver- liefd op haar en zij op hem, enz., enz. De misdadige Ronde-jongens leggen al- lemaal het loodje. Als Helm komt op- draven met zijn achteruitschietpistool, zijn miniatuurhandgranaten in de vorm van jasknoppen, zijn filmcamera met uit- schietende messen is het pleit snel be- slecht.

Dan helpt geen plafondmitrailleur en geen laserstraal meer. Het hoofdkwartier van de boeven wordt door een simpele handeling van Helm opgeblazen.

Tot slot nog dit: James Bond is een kille doder; Matt Helm is er niets bij. Bond is zo'n geweldige minnaar, daar is Helm werkelijk niets bij. Bond is een superman, Helm is zo heerlijk nonchalant, zo heer- lijk soepel in zijn manier van doen en juist daar is Bond niets bij. Bond-fans, die niet graag zouden zien hoe met hun held de draak wordt gestoken, kunnen dan misschien nog wat leren van Helm- fans, die het lachen nader staat dan het huilen.

PETER J. MOREE

Bewapening en pacifisme

De pacifisten in ons land vormen, evenals in andere landen, slechts een kleine minderheid in de bevolking. Dat wil niet zeggen dat die grote meerderheid van harte instemt met een bewapening die er toch altijd op gericht is ze in een eventuele oorlog te gebruiken. Maar ze vindt bewapening en versterking van de militaire macht van een land onvermijdelijk. Voor zover het dan een kwaad mag heten zich voor te bereiden op een oorlog die altijd een ramp, dood en lijden van vele burgers van het land en een ontwrichting van het gehele leven, verwoesting en ellende betekent, is het toch een noodzakelijk kwaad. Elk land is nu eenmaal verplicht zich te beveiligen en te verdedigen tegen een aanval op wat het eigen land bezit aan materiële en geestelijke waarden. En hoe zou men dit anders kunnen doen dan zich militair zo sterk mogelijk te maken om alleen of samen met andere bedreigde landen een eventuele aanval van af te houden het risico van een oorlog — want iedere oorlog, ook al is men nog zo sterk, betekent een risico — op zich te nemen. In zekere zin is bewapening dan ook, zegt men, een middel om de vrede te bewaren, om een eventuele aanval niet in de verleiding te brengen agressie te plegen.

Dit is een redenering die de grootste redelijkheid bezit in de ogen van de meerderheid van het mensdom. En die redenering wordt dan ook nog ondersteund door de geschiedenis te raadplegen, die laat zien hoe grote volken en beschavingen ten onder zijn gegaan, omdat ze zich niet staande konden houden tegenover sterkere vijanden. Inderdaad is het zo dat de oorlogen een grote rol hebben gespeeld in de geschiedenis der mensheid. Men kan zelfs verder gaan en betogen dat vaak oorlogen ertoe hebben geleid dat er nieuwe uitvindingen tot stand zijn gekomen, die zonder de noodzaak zich toe te leggen op het vinden van nieuwe procédés om zich beter te kunnen bewapenen of zich beter te kunnen beschermen, niet tot stand zouden zijn gekomen. Men kan uit die geschiedenis natuurlijk ook andere gevolgtrekkingen maken en wijzen op de ondergang van beschavingen die door oorlogen zijn teweeggebracht en op de verschrikkingen die zij hebben veroorzaakt. Het blijft echter een feit dat wij de geschiedenis voor een groot deel kunnen zien als een geschiedenis van oorlogen die eindigen in vredes waaruit weer oorlogen voortkomen, een geschiedenis van wat, menselijk gesproken, niet had mogen gebeuren.

Menselijk falen

Een geschiedenis dus van menselijk falen. Als wij de tegenwoordige toestand bezien, staat tegenover alle verworvenheden in materiële vooruitgang, in sociale voorzieningen, in de ontwikkeling van

door dr. O. Noordenbos

wetenschap, in de zorg voor de medemens, in het culturele leven, toch meer dan ooit de mogelijkheid, juist door de technisch zo vervolmaakte bewapening een einde te maken aan alles wat de mensheid in haar geschiedenis heeft bereikt.

Verontrustende zaak

Het blijft een verontrustende zaak dat de oorlog — naarmate de menselijk vermogens zich steeds sneller hebben ontwikkeld en de mogelijkheden van menselijk welzijn zijn toegenomen op een schaal die geslachten voor ons ondenkbaar zouden hebben toegeschenen — toch een plaats in onze samenleving heeft ingenomen, die niet meer als een voorbijgaande ramp wordt gezien. Hij is een blijvend gevaar in een wereld die aan de ene zijde steeds meer een eenheid wordt, aan de andere zijde een bron voor steeds nieuwe en gevaarlijker conflicten.

Als wij nu over bewapening en pacifisme spreken, kunnen wij niet meer met een zekere berusting zeggen: oorlogen zijn er altijd geweest en zullen er altijd blijven. Want tot op onze tijd konden oorlogen, hoe verschrikkelijk en verwoestend zij ook waren, toch nog gezien worden als rampen waar men zich van kon herstellen. Dat kan nu niet meer, tenminste niet als we denken aan wat er zou komen na de wereldoorlogen waarvan wij er twee hebben gehad. Deze beide zijn gevoerd onder de leus, dat zij aan elke oorlog een einde zouden maken. Zij hebben dit niet alleen niet gedaan, maar hebben ons achtergelaten met vredes die al weer de kiemen van

een volgend wereldconflict in zich dragen.

Verzet

Natuurlijk, er is in vroeger tijd o verzet tegen het oorlogsgeweld geweest. Natuurlijk, zeg ik, omdat er in alle tijd wel stemmen móesten opgaan die het oorlogsbedrijf als onmenselijk en in christelijke westerse wereld als onchristelijk aanklaagden. Ik wijs op het oude christendom dat kwam met het gebod: gij zult niet doden. Men kan zeggen dat het gehele evangelie doordrenkt is met de vredesgedachte. Het is dan ook niet te begrijpen dat de vredesbeweging van latere tijd vaak op de evangelische vredesprediking teruggrepen. Een van de felste veroordelaars van oorlog en militair geweld is de Nederlander Desiderius Erasmus van Rotterdam geweest, die bepleet dat de mensheid niet alleen niet evangelisch of bijbels humanisme die oorlog zowel op zedelijke als op redelijke gronden verwierp. Hiervoor leze men eens Erasmus' *Klacht van de Vrede*. In de 19de eeuw waren het slechte enkelingen die pleitten voor een duurzame of eeuwige vrede. Dat het tot vorige eeuw heeft geduurd voordat z een werkelijke vredesbeweging heeft kunnen ontwikkelen, heeft zijn oorzaken daarin, dat pas van die tijd af de oorlog een nieuw aspect kreeg. Met de invoering van de conscriptie, de gedwongen militaire dienst, veranderde de oorlogvoering. In plaats van huurlingen die het vechten een beroep vonden, kwamen de jonge mensen die eenvoudig werden opgeroepen het militaire handwerk te leren en bij gelegenheid uit te oefenen.

Het is in diezelfde tijd dat ook vredesbewegingen ontstonden als reactie op nu zoveel dieper ingrijpende invloeden van de oorlog uitging op het maatschappelijk en individuele leven van de oorlogvoerende landen. De gedachte dat oorlog geen onvermijdelijk verschijnsel was, dat hij kon en zou worden bestreden, dat geschillen meer door geweld konden worden opgelost, vond een veel groter aanhang ooit tevoren in de geschiedenis. Wereldoorlog II, vooral doordat aan het einde hiervan gebruik was gemaakt van een wapen als de atoombom, groeide de overtuiging dat een derde wereldoorlog hoe dan ook, vermeden moest worden.

De oorlogen zijn nu totaal, worden meer gevoerd door militairen alleen, volken zelf worden erin betrokken en ervoor gemobiliseerd.

Ongelukkig object

Had men tot dusver zich erbij nee gelegd dat de mensheid als het ware in ontwikkeling was betrokken waarvoor het ongelukkige object was, nu ont-

overtuiging dat de mensheid zelf haar
olutie kon en moest sturen. Van deze
dachte uit bestreed men de argumen-
n die werden aangevoerd voor de
odzaak van bewapening. Wel ontstond
een publieke mening dat een derde
ereldoorlog in elk geval vermeden
oest worden, maar de voorstanders van
wapening betoogden dat deze alleen
orkomen kon worden door een even-
cht in bewapening, in het bijzonder in
ombewapening. Deze toch zou een
ogelijke aanvaller ervan weerhouden
n agressie te beginnen, want de aan-
vallene bezat de macht een vergelij-
gstegeenaanval te ondernemen. Er
tstond in de koude oorlog, d.w.z. in de
wapende tegenstelling tussen de in de
verbonden westerse landen en de
t Verdrag van Warschau samen-
ande communistische landen, een tel-
ns weer wankelende toestand van
enwicht in de atoombewapening, die
de grote dreiging was geworden.

Ethische argument

pacifisten blijven in de eerste plaats
ethische argument aanvoeren tegen
e oorlog en oorlogsvoorbereiding.
oral in deze tijd nu de gevolgen niet
ers kunnen zijn dan van een afzichte-
heid die onvoorstelbaar is. Voorts
pt het opleiden van jonge mensen tot
doden op zo effectief mogelijk
ze van andere even jonge mensen,
armee zij eer vriendschap zouden
eten sluiten dan ze als hun te verdel-
1 vijanden tegemoet te gaan, een
ruwing van zeden en een minachting
1 een anders leven te voorschijn die in
grante strijd is met die onderlinge
gang die door de communicatiemid-
den van tegenwoordig mogelijk is. In
ats van internationale verbroedering
vrijdenschap op tussen mensen die
nig een landsgrens tussen zich heb-
t.

ander argument is de zineloosheid
een oorlog in deze tijd waardoor
n enkel conflict kan worden opgelost.
tijdperk der vroegere veroverings-
logen is volkomen voorbij, nu men
t in tegengestelde richting het proces
dekolonisatie zich ziet voltrekken.
betekent immers niets minder dan
de zwakke nieuwe staten zich onaf-
kelijk kunnen verklaren van de moe-
anden, die toch militair veel sterker
. De wil tot onafhankelijkheid kan
r geen geweld bedwongen worden.
nkrijk heeft dit in Algerije ervaren.
VS ervaren het thans in Zuid-Viet-
1, waar zij dood en verderf zaaien
der werkelijk aan de Vietcong een
toe te kunnen roepen.

Stcomplexen

is voor het in stand houden van de
tand van gewapende vrede dat de

angst voor de vijand steeds weer gevoeld
wordt. Deze angst leidt ertoe dat een
vijand wordt gecreëerd, waarvan men
zich niet eens afvraagt of hij werkelijk
bestaat op de wijze waarop hij wordt
afgeschilderd. Er vormen zich bepaalde
angstcomplexen, die elk redelijk overleg
verhindert. Als voorbeeld haal ik aan
de angst voor *het* communisme. Dit zou
een agressieve ideologie zijn die zich
over de gehele wereld wilde uitbreiden.
Nu is er voor het communisme alleen
kans, wanneer ondraaglijke maatschappe-
lijke toestanden de voedingsbodem er-
voor hebben gereedgemaakt. Het kan
zich nergens vaste voet verwerven alleen
door militaire verovering van een land.

Het Russische communisme is de opvol-
ger geworden van de tsaristische rege-
ring, die zich in een oorlog had gewik-
keld die de verslagen legers van de tsaar
voor een revolutie ontvankelijk had ge-
maakt, terwijl de boeren in opstand
kwamen tegen het regime dat hen maak-
te tot rechteloze onderdanen van de
grondbezitters. Het communisme heeft
in China gezegevierd, omdat het de
enige macht was die de steun kreeg van
de grote massa van boeren die na de
Japanse bezetting en het corrupte be-
wind van Tsjang Kai-sjek hierin hun
redding zagen. In Cuba kwam het als
reactie op het schrikbewind van de
dictator Batista.

Communistische dreiging

Ik wil hiermee zeggen dat wat men een
communistische dreiging noemt, niet zo-
zeer bij het communisme ligt, maar bij
de westelijke wereld, die moet zorgen
dat er zich geen nieuwe haarden vormen
van communistische agitatie.

Tegenstelling te militair

Het gevaar voor een mogelijke oorlog zie
ik nog steeds in de voortdurende toena-
me van de vernietigingskracht en de
produktiesnelheid van de kernwapens.
En het zou niet minder dan een ramp
betekenen te menen dat in die bewape-
ningswedloop onze redding zou liggen.
Achter deze opvatting ligt de mening
dat er één partij is die niets liever zou
willen dan die wedstrijd winnen om de
tegenstander zijn wil te kunnen opleg-
gen. Ik ben ervan overtuigd dat het
Westen geen behoefte eraan heeft om
de communistische landen aan zich te
onderwerpen. Ik ben er net zo van
overtuigd dat het omgekeerde ook het
geval is. Wij zien de tegenstelling veel te
veel van de militaire kant.

Dat is dan ook de reden dat wij zozeer
vertrouwen op onze militaire uitrusting
dat wij niet eens de vraag onder het oog
durven zien of wij misschien er ook
langzamerhand afstand van kunnen

doen. Een Amerikaans staatsman die
ook niet gelooft in de militaire bedreig-
ing van b.v. de Sowjet-Unie en die
overigens als kenner van Rusland nooit
geloofd heeft dat Rusland niets liever
zou willen dan West-Europa aan te
vallen en te bezetten, heeft het Westen
eens vergeleken met een kikvorsman die
gewend is te zwemmen met zijn uitrust-
ing en zich niet meer realiseert dat hij
ook zonder die uitrusting kan zwemmen.

Bewapeningswedloop

Als de pacifisten zich nu op het stand-
punt stellen dat het moreel — of wij dit
nu christelijk of humanistisch verant-
woorden — onaanvaardbaar is dat wij
het risico van een atoomoorlog op ons
nemen, zijn wij verplicht alles te vermij-
den wat daartoe kan leiden en voor elke
vorm van ontspanning ons in te spannen.

Als wij ons bovendien ervan doordringen
dat in onze wereld geen conflicten meer
gewapenderhand beslecht kunnen wor-
den, dat de gehele wereld gebukt gaat
onder de lasten van die gevaarlijke
bewapening, die militair gesproken
steeds voor verbetering en uitbreiding
vatbaar is, dan volgt daaruit dat aan die
bewapeningswedloop niet alleen een
einde moet worden gemaakt, maar dat
wij alvast moeten beginnen ze te ver-
minderen. Ik ga dan uit van de mening
dat geen volk er beter van worden kan
door militair geweld te gebruiken. Daar-
voor is de wereld te veel een geheel
geworden van onderling van elkaar af-
hankelijke delen.

Niet langer wachten

De bewapening verhindert de rijke lan-
den op grote schaal de arme landen te
helpen in hun economische opbouw en
op die manier revoluties te voorkomen
die zich tegen die rijke landen zullen
keren en ertoe zullen bijdragen de poli-
tieke en daarmee ook militaire spannin-
gen te vergroten. We kunnen niet langer
wachten tot men tot overeenstemming
komt tussen de zwaargewapende blok-
ken om gelijktijdig hun bewapening te
verminderen en af te breken, hoezeer we
dat ook zouden wensen. Er moet onder
de volken der wereld een veel sterkere
beweging ontstaan om ergens tot die
afbraak van bewapening over te gaan.

Voorbeeld geven

Hiervoor zouden vooral de kleine landen
in de westerse wereld het voorbeeld
kunnen geven. Zij vormen voor niemand
een bedreiging en worden toch meege-
sleurd in de bewapeningswedstrijd. Zij
kunnen verder pleiten voor de vorming
van atoomvrije gebieden, vooral daar
waar gevaarlijke spanningen zouden
kunnen ontstaan.

Humanisme en militaire verdediging

De redactie stelt, dat het mogelijk is dat men van een humanistische levensvisie uit voor- of tegenstander van bewapening kan zijn. Nu zou ik, om te beginnen mij zelf niet willen betitelen als een voorstander van bewapening en zo zal de redactie het ook niet hebben bedoeld. Mijn houding zou ik zo willen formuleren: Zolang onze samenleving — laten we het even zo noemen — het huidige beeld vertoont, moet men de onvermijdelijkheid van bewapening erkennen.

Een ander punt is, of de erkenning van deze onvermijdelijkheid voortkomt uit mijn humanistische levensvisie. Want ik ben niet alleen humanist in algemene zin, maar ook Nederlander, ook opgegroeid en opgevoed in de westerse denkwereld en bovendien aanhanger van een politieke partij. En nog veel meer.

Met paplepel ingegeven

Als Nederlander stel ik prijs op het behoud van onze nationale karakteristiek, onze democratie, als westers georiënteerd mens is mij de vrijheid van denken en spreken met de paplepel ingegeven, als socialist ben ik buiten dit alles nog van mening, dat wij ter rechtvaardige verdeling der aardse goederen de plicht hebben het economisch apparaat stevig te organiseren, om maar iets te noemen.

Het is duidelijk, dat men op grond van al deze kwaliteiten tot de erkenning van de onvermijdelijkheid der bewapening kan komen, als het grondgebied, de democratie, de geestelijke vrijheid en de sociale rechtvaardigheid van buiten af worden bedreigd, door wie dan ook. Een geheel ander ding zou zijn, of men het gerechtvaardigd acht deze waarden door middel van wapengeweld in gang te doen vinden, daar waar geestelijke vrijheid en sociale rechtvaardigheid niet bestaan. Voorlopig geloof ik, dat een dergelijk opdringen in strijd is met het wezen van de vrijheid zelf.

En waar komt nu de humanistische levensvisie in het spel? Die loopt niet parallel met de opgesomde kwaliteiten. Humanist en Nederlander zijn geen identieke begrippen, het westerse culturbesef en de humanistische visie verdragen elkaar bijzonder goed, een humanistische gezindheid is in overeenstemming te brengen met diverse politieke overtuigingen.

Zichtbare bedreiging

Maar gaat die visie dan misschien boven elke kwaliteit en elk gevoel uit? Ik zou mij dat kunnen voorstellen. Eerst humanist, dan pas lid van een volk of natie, drager van een cultuur, aanhanger van een politieke overtuiging. Maar of dat werkt bij een werkelijke, zichtbare bedreiging, betwijfel ik sterk. De twee laatste wereldoorlogen zijn daar om het te bewijzen.

door W. Wierda

Men kan het ook anders stellen: Verzet de humanistische levensvisie zich tegen het gebruik van verdedigingswapenen in een gewelddadig conflict tussen staten?

De humanist is hier schijnbaar in het nadeel. Hij kan zich niet beroepen op geheiligde teksten of op bindende en rustgevende uitspraken van geestelijke autoriteiten. Hij is geheel op zich zelf aangewezen in de op hem afstormende realiteit. Vele zielen wonen en woelen in zijn borst, om een bekende uitdrukking vrijmoedig te parafraseren. Zijn nationaliteitsgevoel zegt hem: Verdedig uw land! Zijn zin voor geestelijke vrijheid spoort hem aan, die onder geen voorwaarde prijs te geven, mijn — let wel — politieke overtuiging gebiedt mij pal te staan voor de maatschappelijke orde die ik voorsta, desnoods met gebruik van wapenen, als die met wapenen wordt bedreigd.

Kern van moeilijkheden

Nu kan die feitelijke bedreiging alleen geschieden door mensen, door menselijke organisaties, door uit mensen samengestelde staten. Hier ligt, dunkt mij, voor de humanist de kern van de moeilijkheden. Hij kiest voor de medemens, voor hem is de mens het uitgangspunt van zijn levenshouding. Mag hij dan een medemens doden? Of gaan de ideeën en idealen waarvan de mens drager is, boven zijn reële verschijning uit? We komen hier terecht in niet eenvoudige filosofische problemen. Misschien kunnen we de zaak wat nuchterder benaderen, op meer pragmatische manier ook, steunend op wat wij zien en ervaren.

Vraagstuk

Het lijkt mij onnodig, na te gaan die medemenselijkheid van het humanisme grenzen kent of anders gezegd bepaalde, verre of 'vreemde' mensen uitsluit. Per definitie is dat onmogelijk. Of diezelfde mensen de beginselen van medemenselijkheid ook huldigen, bli overigens een vraag. Op een bepaald punt mag, dunkt mij, het begrip zelf houden zijn rol spelen. Humanisme, geen schaapachtigheid, geen vage, alomvattende goedheid, die zich alles kan aanleunen. Maar deze vaststelling he ons niet veel verder bij het vraagstuk waaraan we nu bezig zijn.

De kern van de zaak ligt naar mijn mening hierin, dat een mogelijke beweging uitgaat van een collectief — lichaamd in een staat of een leer die n buiten als een eenheid optreedt, al niet gedragen door de steun en de v der samenstellende delen, de individuen. Treedt het collectief op tegen de gevoelens en denkbeelden der mederheid, in een dictatuur derhalve, dan kunnen wij de fraaiste en meest verlv den denkbeelden hebben omtrent individuen die het collectief vormen. V hebben in de praktijk te maken met verschijningsvorm en de daden van l geheel, veelal belichaamd in een sta geleid door een minderheid die de v heid van meningsuiting onderdrukt, mens in zijn vrije geestelijke ontplooi belemmert, als uitgangspunt niet mend de vrije mens, maar een machtsl itiek die er ook op gericht kan z andere gemeenschappen, waarin mens in zijn volle waarde wordt gelat te overheersen en zijn verfoeilijke steem ook daar te vestigen. En dat al en dat is het kritieke punt door mid van gewapend geweld.

Natuurlijke gebondenheid

De volgende vraag is nu, of er in huidige situatie kans bestaat, dat sta waar het individu in natuurlijke geb denheid en onder eerbiediging van anders vrijheid een vrij mens kan z gevaar lopen een prooi te worden agressieve staatsvormen, waarin waarden der menselijkheid niet wor gerespecteerd. Dit is geen herschim.

Er worden nog schrijvers tot ja dwangarbeid veroordeeld, omdat zij eenvoudige moed hebben hun mening uiten, literatuur te scheppen die veiligheid van de staat niet in de gerte mate aantast. Miljoenen mensen v den samengedreven in arbeidsbatalj tegen hun wil, om de macht van de s te versterken. Echtparen worden scheiden om op ver verwijderde plaat arbeid ter meerdere glorie van de s te verrichten.

Vrije uitwisseling

Vrije uitwisseling van gedachten

at tot staat wordt belemmerd, het
zen naar andere landen wordt ver-
den uit vrees voor 'besmetting'; ge-
rden die hun geweten wensen te
gen, worden uitgestoten en mogen
zijn niet in de gevangenis terecht te
nen.

Men moge dit alles trachten te ver-
emen door er een vernis van zoge-
emde democratische vrijheid overheen
smeren, een feit blijft, dat een nor-
al geestelijk verkeer onmogelijk wordt
naakt.

Niet alleen tegen het individu wordt
deze manier gezondigd, maar ook
en staten. We herinneren ons maar al
veel de gebeurtenissen van 1953 in
Duitsland, van 1956 in Hongarije,
ar ook die van 1939 in Tsjecho-Slowa-
e en van 1940 in Noorwegen, Neder-
d, België en Frankrijk, waar vrijheid
menselijkheid, al was er hier en daar
op aan te merken, werden vernie-
d.

En dat kon maar op één manier
euren en dat gebeurt maar met één
el middel, met macht, met de macht
wapenen, ook tegen de individuele
is, waar het pistool der geheime of
geheime politie het laatste woord
ft, gedekt door een gelijkgeschakelde
htspraak'. Al deze dingen zijn de
anist een gruwel en hij zal, waar hij
kan, zijn stem ertegen verheffen.

Dat voert naar het laatste, beslissende
t, de conclusie van alles wat hiervoor
ezegd. Kan de humanist het gebruik
wapenen door de staat, zijn staat,
r een verbond van gelijkgezinde sta-
aanvaarden, als de vrijheid en de
selijkheid, de rechtvaardiging van
staan, met vernietiging worden
gd door een macht die deze waar-
eenvoudig niet erkent en ze door
del van bruut geweld wil onderdruk-
en.

e van kerkhof

en mens die wordt beroofd van zijn
heid van denken, van de vrijheid zijn
achten te uiten, van de kans een
ntwoordelijk, redelijk wezen te zijn,
dt op mens te zijn en vervalt tot de
van het kerkhof. Maar deze orde is
de humanist onaanvaardbaar. Hij
st daartegenover te stellen, dat de
uitende drager van de vrije geest, de
mens, de plicht heeft om binnen en
het collectief waarin hij mens is en
blijven de vrije geest te behouden en
eschermen. En dan rest hem maar
mogelijkheid: met de wapens de
ens te keren waarmee deze wordt
eigd. Het gebruik van verdedigings-
ens in de boven geschetste, uiterste,
tie is m.i. ook uit humanistisch
unt geoorloofd.
et is duidelijk, dat ik in mijn betoog

ben voorbijgegaan aan het bezit en
gebruik van kernwapenen. Hier ging het
alleen om het gebruik van wapenen in
het algemeen. Het vraagstuk van de
kernwapenen komt in enkele andere ar-
tikelen in dit nummer aan de orde.

Mijn bedoeling was slechts te betogen,
dat het de exclusieve drager van de vrije
geest, de mens, geoorloofd is de onver-
mijdelijkheid van een bewapening te
accepteren om die geest in stand te
houden.

HET HUMANISTISCH OPLEIDINGSINSTITUUT

roept gegadigden op voor de opleiding tot :

a. geestelijk raadsman

b. docent

humanistisch vormingsonderwijs

Tijd en plaats:

De cursus duurt twee jaar. De colleges worden gegeven 's zater-
dags om de veertien dagen van 14 tot 18 uur. Vakantie van
1 juli tot 1 september.

Hoofdvakken:

Humanistiek, filosofie, pedagogiek, groepswork, kennis van de
Bijbel, van het Christendom en van de niet-westerse religies.

Vereisten:

Middelbare schoolopleiding, plus enige jaren voortgezette studie
(ter beoordeling van de Commissie van Toelating) — leeftijd
25 tot 35 jaar — humanistische levensovertuiging.

Mogelijkheden:

Na de studie bestaat de mogelijkheid om als vrijwilliger of als
beroepskracht werkzaam te zijn.

Cursusgeld:

Het cursusgeld bedraagt f 400,— per cursusjaar.

Inlichtingen en aanmeldingen:

Voor 15 mei bij het Humanistisch Opleidings Instituut, Postbus 114, Utrecht.
Telefoon 030 - 2 46 41.

Shaffy, Heerlijk en Lurelei

Het woord chanson doet onmiddellijk aan Frankrijk denken, aan een zanger of zangeres die niet al te commerciële, goed geschreven liedjes in het betere genre brengt. Maar het woord chanson kan zo langzamerhand ook met recht op Nederland worden betrokken. Vooral de laatste jaren heeft een tak van de lichte muziek in Nederland sterk gewonnen aan kwaliteit. We noemen het cabaret of musical, maar de muziek die eruit voortkomt, is regelrecht te vergelijken met het Franse chanson. Ik denk in dit verband speciaal aan het jonge, artistieke cabaret van Ramses Shaffy; Shaffy Chantant. Heel anders, maar kwalitatief verrassend goed, is de nieuwe musical van Annie M. G. Schmidt, Heerlijk duurt het langst. En als Dritte im Bunde wilde ik een paar regels wijden aan het geestige en succesvolle Lurelei-cabaret.

Ik beperk me tot deze drie, zodoende voorbijgaand aan 'bij voorbeeld PePijn van Paul van Vliet, aan Gerard Cox, aan Sieto en Marijke Hovings Tingeltangel. En ook voorbijgaand aan de jonge protestienerzanger Boudewijn de Groot (van wie onlangs een fantastische plaat is uitgebracht), over wie later meer.

Shaffy Chantant

Shaffy Chantant. Het is natuurlijk onnodig de groep aan u voor te stellen, dat is al eerder gedaan. Ik beperk me tot de langspeelplaat van Philips (PL 12 704), waarop een aantal hoogtepunten uit een Shaffy Chantant-programma zijn neergelegd. Het is een opname van een gewoon zaaloptreden, waardoor de intieme sfeer, één van de sterke kanten van het cabaret, buitengewoon goed overkomt. De plaat begint met de begintune — de Shaffy Cantate, het Vivaldi-achtige wijsje, dat uit volle borst door iedereen wordt meegezongen. Deze Shaffy Cantate is vanwege zijn grote populariteit later nog eens opgenomen op een single, echter zonder publiek en kennelijk vele malen overgedaan. En de sfeer is van die opname dan ook beduidend minder dan van de lp.

Wat staat er verder nog op? De ster van het gezelschap, Liesbeth List, zingt enkele Franse chansons — verscheidene geschreven door Ramses Shaffy — en enkele Nederlandse. Als chansonnière kennen we haar al enige tijd — zij verrast als zodanig nauwelijks. Het is een beetje imitatie-achtig, een beetje geforceerd zoals ze Franse chansons brengt. Dat wordt vooral duidelijk als je de Nederlandse liedjes ernaast hoort. Zij heeft een goede dictie, haar stem heeft talloze mogelijkheden, die ze in de Franse liedjes niet genoeg uitbuit. Hoogtepunten van Liesbeth op deze plaat zijn het liedje Sjaantje en (met Ramses) Alles komt door jou.

Ramses zelf is meesterlijk in zijn kleine one man-show, het laatste deel van de plaat (en van het programma ook de

uitsmijter). Natuurlijk, Marije is het meest hartveroverend, alhoewel alle liedjes, door hem zelf geschreven allemaal, meeslepend zijn. Dieptepunt van de plaat zijn de gedichten van Hans Lodeizen, voorgedragen door Joop Admiraal. Niet om de gedichten, vanzelfsprekend, maar om de geforceerde manier waarop Admiraal ze brengt.

Heerlijk duurt het langst

Heerlijk duurt het langst. De musical, enige maanden geleden in Amsterdam in première gegaan en avond aan avond uitverkochte zalen trekkend, was verrukkelijk om te zien. Het moet dus ook verrukkelijk zijn om de plaat te bezitten. Helaas valt dit een beetje tegen. Het grootste deel van de liedjes staat erop, maar ze boeten aan kracht in wanneer ze losgemaakt zijn van de voorstelling. Er zijn geweldige nummers bij: Kom Kees (Leen Jongewaard), Zeur niet (Conny Stuart), Het is over (Conny Stuart) en Op een mooie pinksterdag (André v. d. Heuvel en Leen Jongewaard). De muziekjes van Harry Bannink vormen een volmaakte harmonie met de teksten van Annie Schmidt, maar de liedjes zijn al met al niet in staat de aankoop van de plaat lonend te maken. Wel als je de musical hebt gezien en een tastbare (of liever hoorbare) herinnering aan een zeer gezellige avond wilt hebben (PL 12 703).

Lurelei

Lurelei. Het omgekeerde van de vorige plaat geldt voor de plaat van Lurelei:

deze plaat hoeft niet te dienen als prettige herinnering aan een gezellige avond, maar maakt dat je, als je Lurelei nog niet hebt gezien, zin krijgt erheen te gaan. Een plaat vol frisse, intelligente liedjes met kleine schokeffectjes. Kleine, want tekstdichter Guus Vleugel (auteur van alle liedjes van deze Lurelei-plaat) houdt niet van hevige schokken.

Wim Ibo schrijft op de achterkant van de hoes: 'Hij weet maar al te goed dat vele zaken van vele kanten bekeken kunnen worden en daarom zoekt hij dus met een spotlichtje in z'n scherpsziende ogen naar de typische cabaretkant van de dingen, die hij met een groot gevoel voor theater aan zijn goedschrijvende pen toevertrouwt.'

De plaat bevat een mengeling van oude en nieuwe nummers. Leen Jongewaard, die het laatste seizoen geen deel meer uitmaakte van de groep, zingt er nog zijn succesnummer 'Het moderne repertoire' op, terwijl het nummer Nieuwe burens, gebracht door Jasperina de Jong en haar echtgenoot Eric Herfst ook uit een vorig programma stamt. De meeste nummers zijn echter van zeer recente datum. Hoogtepunten: De rosse buurt, Het gesprek en Nieuwe burens. Een klein nadeel is, dat alle teksten van de hand van één man komen, zodat ze alle eenzelfde stijl en strekking hebben. Dit gaat soms een beetje vervelen. Maar over het algemeen is Wie is bang voor Lurelei? ('n provocerende happening) een happening op zich zelf. (PL 12 705).

Lurelei. Maria Lindes, John Lanting, Jasperine de Jong, Koos van Koten en Eric Herfst.

'Pionier' Karel Muys

Het NOC is klaar wakker. Vorige maand heeft ons opperste sportcollege zijn 'plan-de-campagne' voor Mexico bekendgemaakt. Tijdens een bijeenkomst in Wassenaar hebben velen met rode oortjes de lange betogen aangehoord. De pers bleek na afloop zeer enthousiast over deze forse aanpak. 'Ondernemingslust van het NOC' schreef men. 'Vandaag is de eerste stap naar Mexico gezet.'

Die eerste stap komt anders wel een jaar te laat. Het vorig jaar namelijk heeft het NOC de kans voorbij laten gaan een sportploeg naar Mexico te sturen, toen daar in oktober reeds de voor-Olympische Spelen werden gehouden. 'Er is geen geld,' zei men. Waarschijnlijk zag men ook de noodzaak van deze trip niet in. 'Het zal daar wel meevallen,' oordeelden velen.

Nu opeens komt het NOC met de onthutsende mededeling dat een Nederlandse sportploeg nog dit jaar naar Mexico zal gaan. Een medische staf die geleid zal worden door de fysioloog dr. Biersteker, zal de ploeg begeleiden. Op uitgebreide schaal gaat men de sportlieden aan testen onderwerpen. Alles wordt daadwerkelijk afgestemd op Mexico 1968.

Ommezwaai

Waaraan of aan wie hebben we die plotselinge ommezwaai van het NOC te danken? Als ik me niet vergis, heeft de reis die Karel Muys, bondstrainer van de

Nederlandse kanobond, met een zestal kanovaarders in maart naar Arosa (Zwitserland) heeft gemaakt, hier in hoge mate toe bijgedragen. Twee leden van het NOC, de heren Kerdel en Paulen, zijn een paar dagen te gast geweest bij Muys en zijn ploeg. Daar in het hooggebergte in Zwitserland heeft men ingezien dat een degelijke voorbereiding noodzakelijk is om in Mexico met enig succes te kunnen deelnemen.

'Slechts drie weken zijn we in Arosa geweest. Veel te kort om helemaal zeker van je zaak te zijn. Maar in die korte periode ben ik veel wijzer geworden. Het lijkt me vrijwel zeker dat je minstens een maand van tevoren in Mexico moet zijn. A. Een week om in je normale doen te komen. B. Beginnen met trainen, zeer rustig echter. C. In de derde week de training tot een maximale prestatie opvoeren. D. De laatste week volgt een rustperiode voor de wedstrijden.'

Karel Muys, bruin verbrand van zijn reis naar het winterse Arosa, 'het was daar vijftien graden onder nul, maar op die hoogte (2200 meter) was het nog zo warm, dat je alles in je blote bast kon doen,' praat met veel inzicht over allerlei fysiologische problemen die op een dergelijke hoogte een grote rol spelen.

'Dagelijks zijn we flink in touw geweest. Uren, liepen we door metershoge sneeuw. Voor de man die aan kop ging, was het vreselijk zwaar. De sneeuw kwam hem tot aan het middel. Na iedere arbeid nam ik proeven; het opme-

ten van de hartslag, bloeddruk, enz. In die periode ben ik tot de conclusie gekomen dat de mensen die in Mexico sportprestaties van om en nabij de 3 minuten moeten leveren, in de knoei kunnen komen. Kunnen zeg ik, want tijdens een lange voorbereiding kun je met goed getrainde sportmensen enorm veel bereiken. Van slapeloosheid of andere nevenverschijnselen hebben we niets gemerkt. In het begin hadden sommigen last van een droge keel. Het geven van suikerwater was voldoende om het te verhelpen.'

Vorbereiding

Hoe wonderlijk eigenlijk dat een trainer van een zo kleine sportbond, de meesten varen niet in clubverband, de stoot moet geven tot een doelgerichte wetenschappelijke voorbereiding. Muys: 'Daar ben ik natuurlijk wel een beetje trots op. Ik speelde al lang met de gedachte om in het voorseizoen met een stel topmensen uit onze bond zo iets te gaan doen. Verleden jaar was ik in Reischek (Zuid-Oostenrijk). Daar ontmoette ik vele coaches, o.a. van Tsjechoslowakije en Hongarije. Zij brachten me op het idee. In de Oosteuropese landen is het gemeengoed geworden, om je op het nieuwe seizoen in het hooggebergte voor te bereiden. Dit jaar heb ik het er bij de bond doorgedrukt. Ik kon kiezen tussen deze reis en grote wedstrijden in het buitenland. Beide was niet te realiseren, daarvoor is er te weinig geld. Aanvankelijk was het NOC een beetje kwaad dat het er niet in was gekend. Toen de heren Kerdel en Paulen ons met een bezoek vereerden, sloeg die argwanende houding direct om.'

Karel Muys heeft als eerste de moeilijkheden van sportbeoefening op grote hoogte aan den lijve ondervonden. Met al zijn gegevens, verzameld tijdens de vele trainingen in Arosa, gaat hij nu een trainingssysteem in elkaar zetten dat geheel is gericht op de Olympische Spelen in Mexico.

Hoogtepunt

'In 1959 kwam ik bij de bond als opvolger van Siem Plooyer die kort geleden tot bondsoefenmeester bij de KNVB is benoemd. In 1960 zat ik al in Rome. Daarna ben ik doelbewust op Tokio gaan werken. Alle ploegen die mee waren, haalden de finale. De zilveren plak van Geurts en Hoekstra was echt wel het hoogtepunt. Weet je wat we nu al hebben bereikt? De jongens hebben voor zich zelf het vertrouwen dat sportbeoefening op deze hoogte ook voor ons echt te doen is. In de komende jaren moeten de medici de sportmensen helemaal geruststellen. Wanneer erop gehamerd wordt dat je in Mexico echt wel uit de voeten kunt, dan hebben we al half gewonnen. Want wat moet je met mensen beginnen die nu al horen dat het toch niet gaat. Dan sluit je al bij voorbaat prestaties uit.' WIM JESSE

Het Waterlooplein

De Amsterdamse rommelmarkt op het Waterlooplein gaat binnenkort verdwijnen. Hij moet plaats maken voor de bouw van het nieuwe stadhuis in de hoofdstad. Reeds hebben tientallen kooplieden deze wonderlijke handel verlaten, maar nu nog kunt u op het plein heerlijk rondslenen. De 'potsierlijke' waar ligt hoog opgesteld. Een kunst moet u beslist verstaan; die van het afdingen, anders voelt u zich later misschien bekocht. Tom Weerheym zag deze bonte stoet van kopers voorbij zijn lens trekken.

